

комплексний підхід до запобігання досліджуваному явищу, підтримки постраждалих та профілактики повторної віктимізації. Такий підхід сприяє мінімізації негативних наслідків домашнього насильства та зміцненню безпеки й соціальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Дзюба І. В., Рукіна Д. О. Запобігання та протидія насильству: сучасні виклики та шляхи їх подолання. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 березня 2025 р.) ; у 2-х ч. Ч. І. Дніпро : ДДУВС, 2025. С.586-588.

2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/prozareystrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>. (дата звернення: 19.11.2025).

3. Коваленко В. В. Індивідуальна віктимологічна профілактика насильницьких кримінальних правопорушень. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. Vol. 3, No. 1, 2024, pp. 1-8 doi: 10.46299/j.isjpp.20240301.01.

Ірина ДЗЮБА

завідувач кафедри

адміністративно-правових дисциплін

та публічного управління

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА: ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Принципи адміністративного судочинства є основоположними засадами, які визначають його правову природу, забезпечують належне функціонування процедур та сприяють реалізації цілей публічного адміністрування. В умовах дії воєнного стану вони виступають як орієнтири для діяльності органів влади, посадових осіб та інших учасників процесу, забезпечуючи справедливість, прозорість і законність у вирішенні адміністративних справ. Ці засади формують правову основу, що дозволяє гармонізувати інтереси держави та громадян, а також забезпечити стабільність і передбачуваність у діяльності публічної адміністрації. Принципи адміністративного процесу відображають демократичні цінності та відповідають сучасним стандартам правової держави, що робить їх ключовим елементом правового регулювання.

Законність є одним із центральних принципів адміністративного процесу, який передбачає, що всі дії та рішення органів публічної адміністрації мають

ґрунтуватися виключно на нормах права. Цей принцип вимагає від суб'єктів адміністративного процесу діяти в межах повноважень, визначених законодавством, та дотримуватися встановлених процедур. Наприклад, при розгляді заяв громадян чи прийнятті адміністративних актів органи влади зобов'язані керуватися положеннями Конституції України, Закону України «Про адміністративну процедуру» та іншими нормативними актами. Законність забезпечує захист прав учасників процесу та запобігає зловживанням владою з боку посадових осіб [2, с. 167]. Таким чином, цей принцип є основою для забезпечення правового порядку в адміністративній діяльності.

Принцип прозорості передбачає відкритість процедур адміністративного процесу для учасників та суспільства. Він вимагає, щоб усі етапи розгляду адміністративних справ, від подання заяви до прийняття рішення, були зрозумілими та доступними для зацікавлених осіб. Прозорість сприяє довірі громадян до діяльності органів влади, оскільки дозволяє контролювати законність дій посадових осіб. Наприклад, оприлюднення інформації про порядок надання адміністративних послуг чи публікація рішень на офіційних вебресурсах є практичним проявом цього принципу. Прозорість також передбачає можливість громадян отримувати роз'яснення щодо процедур та мотивів прийнятих рішень, що сприяє демократичному врядуванню.

Принцип рівності сторін є ще однією ключовою засадою, яка забезпечує недискримінаційний підхід до всіх учасників адміністративного процесу. Цей принцип гарантує, що фізичні та юридичні особи, які звертаються до органів влади, мають однакові права та можливості для захисту своїх інтересів. Наприклад, у процесі розгляду скарги чи заяви орган влади не може надавати перевагу одній стороні через її статус, майнове становище чи інші характеристики. Рівність сторін також передбачає забезпечення права на оскарження рішень, що дозволяє учасникам процесу відстоювати свої права у разі їх порушення. Цей принцип є важливим для забезпечення справедливості в адміністративних відносинах [5, с. 104].

Принцип доступності адміністративного процесу полягає в забезпеченні простоти та зрозумілості процедур для громадян. Він передбачає, що адміністративні процедури мають бути максимально зручними, а вимоги до подання заяв чи документів – чіткими та обґрунтованими. Наприклад, впровадження електронних сервісів, таких як портали адміністративних послуг, дозволяє громадянам подавати заяви онлайн, що значно спрощує доступ до адміністративного процесу. Доступність також включає забезпечення права на отримання консультацій та інформації щодо процедур, що особливо важливо для осіб із обмеженими можливостями чи тих, хто проживає у віддалених регіонах. Цей принцип сприяє інклюзивності та залученню громадян до взаємодії з органами влади.

Ще одним важливим принципом є гласність, яка передбачає можливість громадського контролю за діяльністю органів публічної адміністрації. Гласність дозволяє суспільству бути поінформованим про рішення, що

приймаються в рамках адміністративного процесу, та оцінювати їх відповідність суспільним інтересам. Наприклад, публікація звітів про діяльність органів влади чи проведення відкритих слухань у справах, що стосуються інтересів громади, є проявом цього принципу. Гласність сприяє зниженню рівня корупційних ризиків і підвищенню відповідальності посадових осіб перед суспільством.

Принцип оперативності спрямований на забезпечення своєчасного розгляду адміністративних справ та прийняття рішень у межах встановлених строків. Цей принцип є важливим для захисту прав громадян, оскільки затримки в адміністративних процедурах можуть призводити до порушення їхніх законних інтересів. Наприклад, законодавством передбачено чіткі терміни для розгляду заяв чи скарг, що дозволяє учасникам процесу розраховувати на швидке вирішення їхніх питань. Оперативність також передбачає розумну організацію роботи органів влади, щоб уникнути бюрократичних затримок [3, с. 213]. Таким чином, цей принцип сприяє ефективності адміністративного процесу.

Принцип пропорційності вимагає, щоб заходи, застосовані в рамках адміністративного процесу, відповідали меті, заради якої вони здійснюються. Це означає, що органи влади повинні обирати такі рішення, які є найменш обтяжливими для громадян, але водночас досягають необхідного результату. Наприклад, при накладенні адміністративного стягнення орган влади має враховувати тяжкість порушення та обставини справи, щоб уникнути надмірного втручання в права особи. Пропорційність є важливим елементом захисту прав громадян і запобігання зловживанням владою.

Принцип добросовісності передбачає, що всі учасники адміністративного процесу, включаючи органи влади та громадян, мають діяти чесно, сумлінно та з повагою до прав один одного. Цей принцип вимагає від посадових осіб уникати упередженого ставлення до учасників процесу, а від громадян – надавати достовірну інформацію та дотримуватися встановлених процедур. Добросовісність сприяє створенню атмосфери взаємної довіри та співпраці між сторонами адміністративного процесу. Наприклад, орган влади, який розглядає заяву, має забезпечити об'єктивний підхід до оцінки обставин справи.

Важливим аспектом принципів адміністративного процесу є їх взаємозв'язок і взаємодоповнення. Кожен принцип виконує свою функцію, але разом вони створюють цілісну систему, яка забезпечує належне функціонування адміністративного процесу. Наприклад, законність і прозорість доповнюють одна одну, оскільки відкритість процедур дозволяє контролювати їх відповідність правовим нормам. Аналогічно, принципи рівності та доступності взаємодіють, забезпечуючи справедливе ставлення до всіх учасників процесу та можливість їх участі в процедурах [4, с. 189].

Принципи адміністративного процесу також мають адаптуватися до сучасних викликів, таких як цифрова трансформація та європейська

інтеграція. Наприклад, впровадження електронних систем адміністрування сприяє реалізації принципів прозорості, доступності та оперативності, оскільки дозволяє громадянам отримувати послуги швидко та зручно.

Отже, принципи адміністративного процесу є основою для забезпечення його правової та демократичної природи. Вони визначають стандарти діяльності органів публічної адміністрації, сприяють захисту прав громадян і створенню прозорих та справедливих процедур. Законність, прозорість, рівність, доступність, гласність, оперативність, пропорційність і добросовісність формують цілісну систему, яка забезпечує стабільність і передбачуваність адміністративного процесу, що є запорукою ефективного публічного адміністрування.

Список використаних джерел

1. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX : станом на 15 листоп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 26.09.2025).
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
3. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ : Ліра-К, 2021. 432 с.
4. Писаренко Н. Б. Засади адміністративного судочинства (сучасний український контекст): монографія / Харків: Право, 2019. 248 с.
5. Бортник Н. П., Ільчишин Н. В., Скочиляс-Павлів О. В. Суб'єкти у правовідносинах адміністративного судочинства. *Право. UA*. 2020. № 3. С. 102–106.

Ольга КУЛІНІЧ

завідувач кафедри
теорії держави та права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК ОРІЄНТИР СУЧАСНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У сучасному світі концепція прав людини є не лише основоположним чинником правової системи, а й ключовим орієнтиром у діяльності всіх суб'єктів публічної влади, зокрема й правоохоронних органів. Визнання людини, її прав і свобод найвищою соціальною цінністю утворює базис для функціонування демократичної, соціальної та правової держави. В умовах глибоких суспільних трансформацій, збройного конфлікту, цифровізації та реформування сектору безпеки особливої актуальності набуває питання